

Подпомагане при стартиране на бизнес за младите хора в ЕС: от изпълнението до оценката

Кратък преглед

Въведение

Младите хора са най-засегнатата част от обществото от последиците от голямата рецесия. През 2014 г. ръстът на безработицата при хората на възраст между 15 и 29 години беше с повече от седем процентни пункта по-висок от общия ръст на безработица. Насърчаването на предприемачеството се налага като ефективен политически инструмент за намаляване на безработицата и създаване на устойчиви работни места. Въпреки това предприемачеството само по себе си не е решение на безработицата сред младежите, а и то е придружено от съответните рискове. Въпреки че данните от проучванията в Европа показват, че в сравнение с по-възрастните все по-голяма част от младите хора изразяват предпочитания за самостоятелна заетост, ръстът на самостоятелно заетите млади хора в ЕС е особено малък. Това може да се дължи на специфичните трудности, които срещат при стартиране на бизнес.

Този доклад представлява преглед на съществуващите към момента мерки за подпомагане на стартирането на бизнес, насочени към младите хора, както и на други подходящи общи мерки. Разглеждат се оценките на въздействието на избраните мерки и на използваните методологии. Особено трудно е да се измери ефективността на политиките за младежко предприемачество, затова и този доклад има за цел да представи някои ключови въпроси, свързани с прилагането и оценката на мерките за подпомагане на започването на самостоятелна дейност.

Контекст на политиката

От 2008 г. насам в ЕС се наблюдава промяна от политика на насърчаване на малките и средните предприятия към политика на насърчаване на предприемачеството, дължаща се отчасти на постоянния спад на ръста на заетост на младите хора в много държави членки. Това бележи промяна в приоритетите от повишаване на конкурентоспособността и устойчивия икономически растеж, в контекста на Лисабонската стратегия, към борба с безработицата и насърчаване на създаването на работни места — основните цели на стратегията „Европа 2020“. По-голямо внимание се обръща на младите хора, особено на тези, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение.

Специално място в Пакета за младежка заетост е отделено на насърчаването на младежкото предприемачество. Това включва инициативата „Гаранция за младежта“, създадена през 2013 г., целяща да гарантира по-голямо предлагане на услуги за подкрепа за млади хора, които стартират нов бизнес. Всички държави членки са представили свои национални планове за изпълнение на инициативата „Гаранция за младежта“ (YGIP) с идеи за начини за подпомагане на стартиращи фирми на млади предприемачи. Тези планове са различни в различните държави членки, като има разлика и в типа на мерките за подпомагане на предприемачеството, предлагани на младите хора.

Важно е да се познават мерките за подпомагане на стартирането на бизнес, съществуващи в ЕС, както и тяхното въздействие, и стойността на различните оценки на въздействието, за да се гарантира по-ефективно изпълнение на целите, заложи в „Гаранция за младежта“.

Основни констатации

Определяне на мерките за подпомагане на стартирането на бизнес

Почти всички държави членки имат въведени мерки за политиката за предприемачество. Нараства броят на мерките за младите хора, наложени най-вече в отговор на високия ръст на младежката безработица.

Много от интервенциите за стартиране на бизнес за млади хора са частични, малки по мащаб и временни със сравнително ограничени ресурси, което води до намаляване на общото потенциално въздействие. Въпреки че ефективността им може да бъде подобрена чрез цялостни и добре координирани политики за предприемачество, малко от мерките за подпомагане на стартирането на бизнес са въведени в по-големи политически рамки или чрез по-широки стратегии за заетост на младите хора.

Мерките за младежко предприемачество обикновено са насочени към „леко“ подпомагане под формата на обучение, консултантски услуги, наставничество и персонална подготовка или в съчетание с финансови стимули. Подходът,

наложен чрез дългосрочни и успешни програми за млади хора — като често цитираната програма за бизнес начинания на фондацията „Тръст на принца“ — представлява поетапен процес, осигуряващ цялостно подпомагане на всички етапи от предприемаческия процес — от разработването на концепцията за идеята до действителното стартиране и развитие на бизнеса.

Независимо от увеличаващия се брой инициативи за младежко предприемачество много от съществуващите мерки са насочени към безработните като част от активните политики на пазара на труда; това не пречи да бъдат включени в националните инициативи „Гаранция за младежта“. Много от тези най-общии мерки за подпомагане на стартирането на бизнес имат ограничено приложение за младите хора, защото често са налице строги критерии за подбор+. Най-подходящите схеми предлагат помощ в етапа преди стартиране, защото младите хора нямат натрупан професионален опит и предприемачески умения.

Преглед на оценките на политиките

Нарастващият интерес към младежкото предприемачество не е свързан със задълбочена оценка на въздействието на конкретни инициативи. Само три от анализиранияте оценки на въздействието, използващи модерни и достоверни статистически методи, оценяват мерките, насочени директно или конкретно към младите хора (CréaJeunes във Франция, предшественик на сегашната програма за бизнес начинания на фондацията „Тръст на принца“ във Великобритания и програмата Junior Achievement Company Program в Швеция). Друг тип оценка на конкретни схеми за подпомагане на младите хора се извършва под формата на мониторинг, осигуряващ информация за достъпа и мненията на участниците за разликата в съдействието, което им се предлага. Въпреки че са полезни и информативни, те не дават много ясна представа за ефективността на интервенциите.

Често срещана констатация е, че колкото по-сложен е методът за оценка, толкова по-малко е въздействието на оценяваната програма. Прегледът на проучванията показва, че оценките, използващи най-стабилни и научни методи (експериментален метод) при оценяването на политиките, установяват, че политиката няма никакво въздействие.

В много случаи процесът на оценяване се възпрепятства от първоначалната липса на ясно определени цели и количествено измерими стойности. За да се преодолее това, при много от оценките се прилага подход на „пострационализация“ към процеса на оценяване на ефективността спрямо целите, като стойностите се въвеждат от изследователите впоследствие като част от самата оценка.

Освен това много малко оценки проучват величината на евентуалната загуба на икономическа ефективност (когато резултатите не са в допълнение към това, което би се случило при липсата на подпомагане) и ефектите на преместване (негативните последици за конкурентните фирми), дължащи се на различни типове предприемачески политики. Когато това се прави, прогнозите се базират по-скоро на данни от самите участници и са различни при различните проучвания.

Насоки за политиката

- Като се има предвид, че се очаква увеличаване на разходите за така наречените „леки“ форми на подпомагане на младите хора в хода на изпълнение на „Гаранция за младежта“, се очертава и нуждата от проучване на въздействието на тези интервенции върху резултатите на пазара на труда на младите хора.
- Оценката на дългосрочното въздействие на политическите интервенции, от гледна точка на повишената пригодност за заетост на младите хора, е изключително важна и следва да се взема предвид в по-голяма степен при оценките на политиките отколкото досега.
- Еднакво важно е да се проучват потенциалната загуба на икономическа ефективност и ефектите на преместване, свързани с политиките за предприемачество, за да се гарантира ефикасното и ефективно използване на обществените ресурси.
- Очертава се нуждата от използване на експериментални методи при оценка на интервенциите, свързани с младите хора. При квази-експерименталните подходи, например при съпоставяне на резултатите за пригодност, се разчита основно на данни за трудовата дейност на лицата, като в случая с младите хора възможността това да се направи и силно ограничена.
- Цялостната оценка на въздействието на схемите за подпомагане на стартирането на бизнес трябва да включва едновременно количествени и качествени елементи. Всички програми за стартиране на бизнес трябва да имат ясни цели и индикатори за измерване на успеха.
- По принцип елементи от всички схеми могат да намерят приложение в различните държави членки, но по-важен е въпросът доколко са подходящи и ефективни самите интервенции. Следователно правилното извършване на оценки е задължително условие, затова те трябва да се разработват като неразделна част от плана за прилагане на политиките и да бъдат обезпечени с необходимите ресурси.

Допълнителна информация

Документът *Подпомагане при стартиране на бизнес за младите хора в ЕС: от изпълнението до оценката* ще намерите на <http://www.eurofound.europa.eu/publications>

За допълнителна информация се свържете със Sara Riso, служител по изследванията, на: sri@eurofound.europa.eu